

Stap 3

IDEEËN VOOR ACTIE



Mogelijke acties
bedenken en kiezen



In deze stap bedenken de leerlingen acties en kiezen ze een actie om uit te werken en uit te voeren



Beginsituatie

In stap 2 kozen de leerlingen een duurzaamheidsuitdaging waar ze een oplossing voor kunnen en willen bedenken.

LEGENDE



Tip



Opgelet



Differentiatie

> Denkvraag

> Inhoudelijk voorbeeld

Lesdoelen

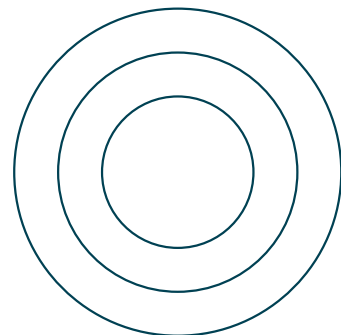
- De leerlingen verkennen hun motivatie om zelf acties te ondernemen m.b.t. huishoudelijk verpakkingsafval.
- De leerlingen staan open voor en luisteren naar de mening van anderen.
- De leerlingen kunnen nadenken over wat een geslaagde actie is.
- De leerlingen zijn bereid zich te engageren om een actie m.b.t. huishoudelijk verpakkingsafval uit te werken en uit te voeren.

Materiaal

- Bord of flap
- Werkblad om criteria te kiezen (bijlage 1)
- Werkblad om In de roos individueel te doen (bijlage 2)
- Werkblad om een actie voor te bereiden (bijlage 3)
- Voorbeeld voorbereiding van een actie (bijlage 4)

Vooraf

- Lees het achtergronddossier grondig door. Aan de hand van de vragen wat, waarom en hoe geeft deze tekst je de nodige inhoudelijke en didactische kennis en inzichten om aan de slag te gaan met deze lesfiche.
- Kies de elementen uit de lesfiche die passen bij jouw leerlingen en maak indien gewenst gebruik van de differentiatiemogelijkheden. Dit materiaal werd namelijk opgesteld voor de brede lescontext in opleidingsvormen 1, 2 en 3, niet toegespitst op één type. In de praktijk zal dus niet elke oefening, instructie of bijlage geschikt zijn voor elke klasgroep.
- Selecteer een zestal verhalen die een (positieve en actuele) actie rond afval uitbeelden uit stap 1. Kies bij voorkeur de verhalen die de leerlingen het meest prikkelden en neem ook de ingevulde bladen met de Sclera-pictogrammen er terug bij.
- Teken drie concentrische cirkels op het bord.



Lesverloop

In de roos

Ga aan de slag met de werkvorm In de roos (© Djapo)¹. Tijdens deze oefening onderzoeken de leerlingen wat voor hen de belangrijkste criteria zijn van een geslaagde actie. Aan de hand van deze criteria zullen ze nieuwe acties bedenken. Zo worden de leerlingen zich beter bewust van wat zij zelf belangrijk vinden in een actie, waardoor hun bedachte actie effectiever zal zijn en de leerlingen meer zal motiveren.



In dit filmpje illustreren we hoe je met de werkvorm *In de roos* aan de slag kan gaan.



Werk je met meerdere klassen aan dit project en wil je graag gezamenlijk één grote actie op poten zetten? Doe deze werkvorm dan zeker samen, zodat jullie klasoverschrijdende actie gedragen is door alle leerlingen.



De leerlingen maakten in stap 1 kennis met enkele verhalen waarin positieve en actuele voorbeeldacties aan bod komen. Herhaal kort de inhoud aan de hand van de invulbladen met de Sclera-pictogrammen. Praat met de leerlingen over wat de mensen in de voorbeelden doen en sta stil bij het woord 'actie'.

Vraag de leerlingen om in enkele woorden minimum drie redenen te geven waarom ze de acties in de verhalen geslaagd vinden.

- > Welke acties vinden jullie goed/geslaagd? Wat vinden jullie geslaagd aan de actie? Waarom heeft de actie een positief effect? Waarom geeft de actie je een goed gevoel?
- > Welke actie zouden jullie zelf graag doen? Waarom zouden jullie dit zelf graag doen?
- > Waarom slaagt de actie er volgens jullie in om iets te doen aan het probleem in het verhaal?

(1) De werkvorm *In de roos* komt uit de methode Creatief Denken van Djapo. Creatief denken is andere ideeën genereren dan degene die je gewoonlijk zou bedenken. Het is afwijken van de bewandelde paden in je hersenen, waardoor je een nieuw verband ontdekt tussen twee elementen of contexten dat je daarvoor nog niet had gezien. Meer weten over creatief denken? www.djapo.be

De redenen kunnen heel persoonlijk zijn en mogen voor interpretatie vatbaar zijn. Stimuleer de leerlingen eventueel om volzinnen te vormen met de voegwoorden 'omdat' en/of 'want'.

- > Ik vind de actie geslaagd omdat de actie veel mensen bereikt.
- > Ik zou de actie zelf graag doen, want ik sport graag.

Noteer de drie redenen als eigenschappen of criteria in een kolom op het bord. Schuif indien nodig zelf twee of drie criteria naar voor om het denkproces van de leerlingen op gang te brengen, bijvoorbeeld:

- > De actie is sportief
- > De actie is grappig
- > De actie is mooi
- > De actie is haalbaar
- > De actie is vernieuwend
- > De actie heeft een jong doelpubliek
- > De actie betreft de buurtbewoners
- > De actie heeft een blijvende impact
- > Iedereen kan meedoen met de actie
- > De actie kan gedeeld worden op sociale media
- > De actie wordt voorbereid en uitgevoerd zonder hulp van de leerkracht(en)



Turf de criteria die meerdere keren voorkomen. Selecteer klassikaal een top drie van de meest gewenste criteria door het aantal streepjes te tellen.



Heb je minder lestijd of zijn de leerlingen niet in staat om te bepalen waarom ze een actie geslaagd vinden? Reik de leerlingen dan bij het begin van de les zelf een reeks criteria aan. De leerlingen kiezen dan welke van de aangereikte criteria ze belangrijk vinden. Je kan daarvoor de keuzelijst (bijlage 1) afdrukken en de leerlingen individueel drie vakjes laten inkleuren. Op de stippellijnen kunnen ze eventuele zelfbedachte ideeën noteren en de vakjes inkleuren. Kom vervolgens tot een klassikale top drie door het aantal stemmen te tellen.

Teken drie concentrische cirkels op het bord en noteer de top drie van de meest gewenste criteria links van de concentrische cirkels op het bord, bijvoorbeeld:

- > De actie heeft een blijvende impact
- > De buurt wordt betrokken
- > De actie kan gedeeld worden op sociale media

Herhaal de duurzaamheidsuitdaging die je aan het einde van stap 2 stelde en schrijf de uitdaging voluit boven de concentrische cirkels op het bord, bijvoorbeeld:

- > Hoe zouden we ervoor kunnen zorgen dat er minder afval op de speelplaats ligt?
- > Hoe zouden we ervoor kunnen zorgen dat de leerlingen op onze school hun afval in de juiste vuilnisbak gooien?

Bedenk nu samen met de leerlingen acties als antwoord op de gekozen uitdaging en schrijf ze op een ander deel op het bord onder elkaar. Stel bijkomende vragen om het bedenken van ideeën te stimuleren.

- > Op welke manieren kunnen we ...?
- > Hoe kan iemand ...?
- > Wie kan er een idee bedenken om/voor ...?
- > We willen ... Hoe zouden we dat kunnen doen?
- > Waar, met wie of wanneer kunnen we ...?
- > Welk ... kunnen we kiezen/doen?



Reik indien nodig zelf enkele ideeën aan, bijvoorbeeld:

- > De speelplaats aantrekkelijker maken
- > Minder zichtbare hoeken van de speelplaats inrichten met bankjes
- > Ploggen in spelvorm tijdens de sportles
- > Een kunstwerk maken met huishoudelijk verpakkingsafval
- > De vuilnisbakken op de speelplaats voorzien van tekeningen die verduidelijken welk afval in welke vuilnisbak mag
- > Een lied maken over sorteren
- > Basketbalringen in verschillende kleuren boven de vuilnisbakken hangen
- > Meedoen aan de River Cleanup Challenge en afval uit de rivier halen
- > Alternatieven onderzoeken voor minder individuele en eenmalige verpakkingen: samenaankoop drank en versnaperingen in grote herbruikbare verpakking
- > Campagne voor een origineel gepimpte lunchbox uit tweedehands materiaal
- > Een ruil- en geefkast voor drank en eetgerei op school plaatsen
- > Activerende borden maken voor beter sorteren en die op de speelplaats plaatsen
- > Een online challenge voor afvalpreventie lanceren met andere klassen of scholen
- > Een sociale mediacampagne lanceren

Peil naar de motivatie van de leerlingen om deze acties uit te voeren.

Toets de bedachte ideeën voor actie nu één voor één aan de drie geselecteerde criteria. Op basis van de criteria waaraan de acties voldoen, schrijf je de acties over in één van de concentrische cirkels.

- > Heeft deze actie een blijvende impact?
- > Kan de actie gedeeld worden op sociale media?
- > Wordt de buurt betrokken?

Beantwoordt de actie maar aan één criterium? Noteer de actie dan in de buitenste cirkel.

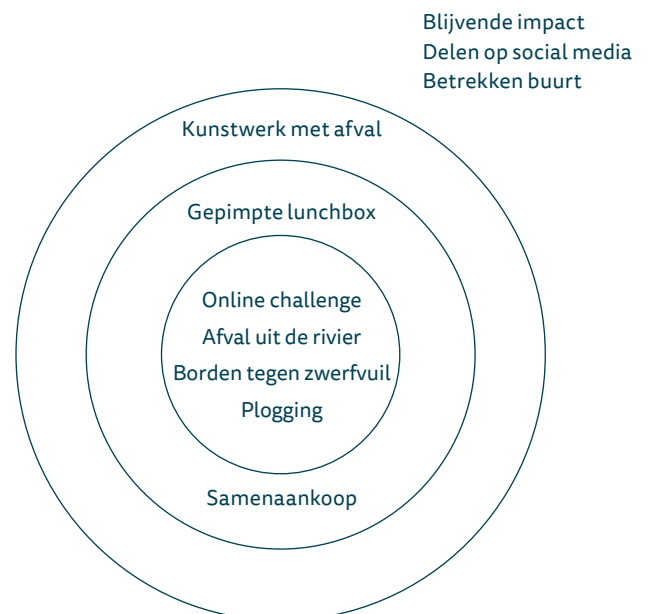
- > Een kunstwerk maken met afval kan uitgebreid gedeeld worden op sociale media, maar heeft misschien niet voldoende (directe) blijvende impact en het is moeilijk om de buurt hierbij te betrekken.

Beantwoordt de actie aan twee criteria? Noteer de dan in de tweede cirkel.

- > Een campagne voor een gepimpte lunchbox en een samenaankoop van grote hoeveelheden kunnen een blijvende impact hebben en gedeeld worden op sociale media, maar het is moeilijk om de buurt hierbij te betrekken.

Beantwoordt de actie aan drie criteria? Noteer de actie dan in de middencirkel, in de roos.

- > Een online challenge kan een blijvende impact hebben, kan gedeeld worden op sociale media en de buurt kan erbij betrokken worden. Hetzelfde geldt voor afval uit de rivier vissen, activerende borden tegen zwerfvuil en plogging.



Wissel uit tijdens de oefening.

- > Waar plaats je de actie?
- > Aan welke criteria voldoet de actie?
- > Wie denkt er hetzelfde of anders over? Verklaar.



Hebben de leerlingen meer visuele ondersteuning nodig om duidelijk te maken waarom een actie in een cirkel geschreven wordt? Kleur de cirkels dan elk in een andere kleur en link elke kleur aan het aantal kenmerken waaraan voldaan wordt (zie bijlage 2).



Laat je de leerlingen deze werkvorm liever aan hun eigen tempo doorlopen? Gebruik dan het bijhorende werkblad (bijlage 2).

Een actie kiezen



Herhaal opnieuw de duurzaamheidsuitdaging. Leg uit dat jullie de actie in de middelste cirkel zullen uitwerken en uitvoeren om de duurzaamheidsuitdaging aan te gaan. Staan er meerdere acties in de middelste cirkel? Laat de leerlingen dan stemmen welke actie ze samen willen uitvoeren. Je kan ook een vierde en eventueel vijfde criterium selecteren en de actie kiezen die ook aan deze extra criteria voldoet.

Beschrijf de bedachte actie als een volzin op het bord, zodat duidelijk is wat jullie gaan doen en er geen andere interpretaties mogelijk zijn.

- > **We willen de vuilnisbakken op de speelplaats voorzien van tekeningen die verduidelijken welk afval in welke vuilnisbak mag.**



Kom tot een consensus door na te gaan welke leerlingen akkoord zijn met de formulering en welke (nog) niet. De leerlingen die het eens zijn met de formulering steken hun vuist (of een groene kaart) in de lucht. De leerlingen die bezwaar hebben tegen de formulering en iets willen toevoegen steken een open hand (of een oranje kaart) in de lucht. Stel verdiepende vragen en verbindt de actie met de duurzaamheidsuitdaging, zodat het voor de leerlingen duidelijk is hoe ze met de bedachte actie hun uitdaging aangaan.

- > **Wat doen we tijdens de actie?**
- > **Wat zal er gebeuren?**
- > **Hoe zullen de mensen reageren denk je?**
- > **Hoe zullen de mensen zich voelen denk je?**
- > **Wat zullen de mensen doen denk je? Wat willen we dat de mensen doen?**
- > **Zou verduidelijking met tekeningen ervoor kunnen zorgen dat de leerlingen op onze school afval in de juiste vuilnisbak gooien?**

Luister naar wat de leerlingen willen toevoegen en verwerk de feedback in een herformulering van de actie. Herhaal en herformuleer de actie tot alle leerlingen hun vuist in de lucht steken of tot een grote meerderheid klaar is voor een engagement.

Een actie uitwerken



Bereid de actie nu samen of in groepjes voor, stel eventueel een planning op en maak samen met de leerlingen een taakverdeling aan de hand van het werkblad om de actie voor te bereiden (bijlage 3) en voer de actie uit.

Zie bijlage 4 voor een voorbeeld van een eenvoudige voorbereiding van een actie.

In stap 5 reflecteren jullie ten slotte over het leerproces en wisselen jullie ervaringen en feedback uit.



Om de actie voor te bereiden en uit te voeren, kan je samenwerken met bijvoorbeeld leerkrachten muzische vorming of lichamelijke opvoeding. Zij kunnen in hun les samen met de leerlingen een lied of een kunstwerk kunnen maken, zwerfvuil rapen tijdens het lopen ('ploggen'), ...

Bijlage 1

Criteria

- ☐ De actie is sportief.
- ☐ De actie is grappig.
- ☐ De actie is mooi.
- ☐ De actie is haalbaar.
- ☐ De actie is vernieuwend.
- ☐ De actie heeft een jong doelpubliek.
- ☐ De actie betreft de buurtbewoners.
- ☐ De actie heeft een blijvende impact.
- ☐ Iedereen kan meedoen met de actie.
- ☐ De actie kan gedeeld worden op sociale media.
- ☐ De actie wordt voorbereid en uitgevoerd zonder hulp van de leerkracht(en).
- ☐
- ☐
- ☐

Bijlage 2

In de roos

Kenmerken:

.....

.....

.....

Voldaan aan 1 kenmerk

Voldaan aan 2 kenmerken

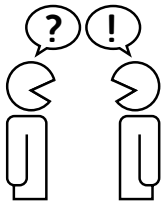
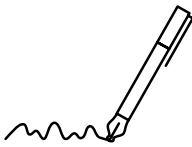
Voldaan aan 3 kenmerken

Vorbereitung actie

Bron pictogrammen: www.sclera.be

Bijlage 3

Voorbeeld voorbereiding actie

  	Lees de vragen. Besprek . Schrijf een antwoord op de vraag.			
	Wat is onze actie? <u>Hoe zouden we ervoor kunnen zorgen dat er minder wegwerpverpakkingen voor broodjes gebruikt worden?</u>			
	Wat is onze actie? <u>Een wedstrijd om een originele herbruikbare broodjesverpakking te maken en te delen op TikTok</u>			
	Wat is onze actie? <u>De andere leerlingen op onze school</u>			
	123 Welke stappen moeten gebeuren?	? Wat gaan we zelf doen?	 Welke materialen hebben we daarvoor nodig?	 Wie van ons gaat dit doen?
	<u>Stap 1: Een beloning voor de wedstrijd vinden</u>	<u>De broodjeszaak vragen om onze wedstrijd te sponsoren met gratis broodjes</u>		
	<u>Stap 2: De wedstrijd delen op TikTok</u>	<u>Een filmpje maken waarin we zelf een herbruikbare verpakking voor broodjes maken</u>	<u>Een smartphone</u> <u>Een stuk stof</u> <u>Textielverf</u> <u>Bijenwas</u>	
	<u>Stap 3: De winnaars bekendmaken en belonen</u>	<u>Het aantal likes van de deelnemende filmpjes tellen en vergelijken</u>	<u>Een smartphone</u> <u>Bonnetjes voor gratis broodjes</u>	

Colofon

Redactie: Bram Speleman

Vormgeving: Shaved Monkey

© 2024 / Djapo

Djapo vzw

Ortolanenstraat 6

3010 Kessel-Lo

T 0460 95 71 01

info@djapo.be

www.djapo.be

Stockfoto's: © Shutterstock

Dit lespakket kwam tot stand in opdracht van Fost Plus en de OVAM.

Onze oprechte dank gaat uit naar:

- > Fost Plus en de OVAM, voor het vertrouwen en de gewaardeerde samenwerking;
- > BuSO-leerkrachten Elly Goukens en Tony Lommelen (BuSO Oosterlo), voor hun enthousiasme en gewaardeerde feedback.

djapo



SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER
OVAM

Fostplus